

A.19 SELFDEGESLAGVERHOUDINGS

1. AGTERGROND EN OPDRAG

Die inligting word weergegee in pt 1 van **BYLAAG SELFDEGESLAGVERHOUDINGS**.

2. ETOS

2.1 Die Moderamen het hulleself deurentyd daaraan herinner dat die werk van die Taakspan, die Moderamen se refleksie daarop asook die gesprek tydens die Algemene Sinode moet geskied aan die hand van die waardes van die Seisoen van Menswaardigheid.

2.2 Die Moderamen wil in hierdie verslag herhaal wat al vantevore gesê is en dit *weer* onderstreep: die werk van die Moderamen en die Taakspan asook die hantering hiervan by die Algemene Sinode geskied met pastorale deernis. Die Moderamen wil ook weer sê dat die gesindheid by die Moderamen is om met hierdie deernis te praat: met almal te praat en dat ons nog nie klaar gepraat het nie.

3. VERSLAG VAN DIE TAAKSPAN

3.1 Die Taakspan het deurlopend aan die Moderamen terugvoering gegee oor hulle werk en vordering.

3.2 Die Moderamen kon nie soos beplan die verslag van die Taakspan by sy vergadering in Junie 2015 hanteer nie as gevolg van die skielike siekte van dr Andries Kritzinger.

3.3 Die Moderamen het 'n buitengewone vergadering vir 9–10 September 2015 belê om hierdie verslag (asook enkele ander verslae) te hanteer. Die grootste deel van die tyd van hierdie vergadering is aan die Taakspan se verslag afgestaan.

3.4 Die Moderamen het hom nie uitgespreek oor die verslag se inhoud en aanbevelings nie. Die Moderamen en die Taakspan het konsensus dat die aanbevelings van die Taakspan nie in die in die verslag aan die Algemene Sinode vervat word nie.

3.5 Die verslag van die Taakspan is aangeheg as **BYLAAG SELFDEGESLAGVERHOUDINGS**.

4. AANBEVELINGS: SELFDEGESLAGVERHOUDINGS

4.1 Die Algemene Sinode neem kennis van die terugvoering van die Moderamen ten opsigte van die opdrag rakende selfdegeslagverhouding.

4.2 Die Algemene Sinode reël 'n gefasiliteerde gespreksgeleentheid oor die opdrag ter vergadering.

4.3 Die Algemene Sinode besluit om die opdrag voort te sit en besluit ter vergadering oor die raamwerk vir die voortgesette navorsing en dialoog.

VERSLAG VAN TAAKSPAN OOR ETIESE RIGLYNE VIR SELFDEGESLAGVERHOUDINGS

1. AGTERGROND EN OPDRAG

Die Algemene Sinode van die Nederduitse Gereformeerde Kerk (voortaan AS en NG Kerk) het gedurende die afgelope jare ruim aandag aan verskeie aspekte van homoseksualiteit¹ gegee.

In die ontwikkeling van die AS se standpunt oor homoseksualiteit, figureer die besluit van 2007 in sekere opsigte as 'n waterskeiding. Teenoor die standpunt van 1986 waarin homoseksualiteit as 'n afwykende vorm van seksualiteit beskou is en selfdegeslagverhoudinge gevolglik afgekeur is as in stryd met God se wil, is 2007 se verslag grondliggend 'n beweging tot die simpatieke verstaan van homoseksualiteit as 'n variant binne die spektrum van seksuele oriëntasie-moontlikhede; dus 'n beweging in die rigting van insluiting. Dit is daarom belangrik om die volledige besluit van die Sinode onder oë te hê :

Die Algemene Sinode (2007) besluit soos volg:

1. Die Bybel is ons uitgangspunt en in ons nadenke oor homoseksualiteit soek ons eerlik na maniere om die Bybelse waardes betekenisvol binne die konteks te interpreteer.
2. Ons aanvaar die liefde van Christus as die enigste geldige grondhouding waarop verhoudinge binne die geloofsgemeenskap gebaseer word. Alle mense is geskep na die beeld van God; die verlossing in Christus is vir alle mense en die Gees is uitgestort op alle gelowiges. Daarom aanvaar ons die menswaardigheid van alle mense.
3. Alle mense, ongeag hulle seksuele oriëntasie, is ingesluit in God se liefde en hulle word op grond van hulle doop en geloof as lidmate van die kerk van Christus aanvaar. Onder lidmaatskap word verstaan toegang tot die sakramente, toegang tot die ampte en onderworpenheid aan die kerklike tug.
4. Die Algemene Sinode herbevestig die besluit van 2004 dat, volgens ons verstaan van die Bybel, slegs die verbintenis tussen een man en een vrou as 'n huwelik beskou kan word.
5. Die Algemene Sinode bevestig ook die besluit van 2004 dat sowel heteroseksuele as homoseksuele promiskuiteit ten sterkste veroordeel word.
6. Die Algemene Sinode besluit dat, in die lig wat ons tans het, homoseksuele verbintenisse en huwelike nie as 'n alternatief vir die huwelik aanvaar kan word nie.
7. Die verlening van predikantsbevoegdheid is 'n funksie van die Algemene Sinode. Die sinode besluit dat homoseksuele gelegitimeerdes wat 'n selibate lewenstyl beoefen tot die predikantsamp toegelaat word.
8. Die Algemene Sinode erken die diskresie van Kerkrade om die verskille oor homoseksualiteit in gemeentes in die gees van Christelike liefde te hanteer.

Die Sinode het besluit dat hierdie 8 punte as 'n eenheid gelees en verstaan moet word.

Die homoseksuele oriëntasie van mense word volgens hierdie besluit nie langer as 'n patologies-afwykende seksuele oriëntasie beskou nie. Dit mag ook nie as grond aangevoer word om diesulkes uit die geloofsgemeenskap te weer en hulle die voorregte van lidmaatskap te ontsê nie.

Die uitspraak van die AS 2004 oor die aard van die huwelik as die eksklusiewe verbintenis tussen een man en een vrou is pertinent herhaal en in 'n sin verder uitgebrei deur die opmerking dat homoseksuele verbintenisse en -hewelike nie as 'n alternatief vir die huwelik aanvaar kan word nie.

Wat die leraarsamp betref: homoseksuele persone kan slegs leraars van die kerk word/wees as hulle onderneem om selibaat te bly.

Dis teen hierdie agtergrond dat die AS 2013 'n prosesvoorstel aanvaar het wat soos volg lui:

Die Algemene Sinode

3.1 bevestig dat die besluite van 2007 oor homoseksualiteit geneem is na deeglike eksegetiese en teologiese studie,

¹ In hierdie verslag word deurgaans verwys na homoseksualiteit met volle bewussyn dat seksualiteit en geslagtelikheid veel meer kompleks en divers is as die binêre onderskeid tussen homoseksuele en heteroseksuele mense.

3.2 gee opdrag aan die ASM om in voortsetting van die 2007 verslag oor homoseksualiteit 'n studie te doen oor die status van selfdegeslagverhoudings in die lig van die Skrif en Gereformeerde tradisie,
3.3 besluit dat homoseksuele en heteroseksuele studente wat hulle voorberei vir die bediening in die NG Kerk, aan dieselfde Christelik-etiese standarde moet voldoen met die oog op legitimasië,
3.4 verbind hom ook in die hantering van die saak aan die waardes van die Seisoen van Menswaardigheid

Die standpunt van die AS 2007 is dus tydens die vergadering van 2013 met 'n enkele byvoëging herbevestig: Die AS besluit dat homoseksuele en heteroseksuele studente wat hulle voorberei vir die bediening in die NG Kerk, aan dieselfde Christelik-etiese standarde moet voldoen met die oog op legitimasië.² Daarby het ons onself, ook wat hierdie kwessie betref, aan die waardes van die Seisoen van Menswaardigheid verbind en gaan die proses om die verstaan van die status van selfdegeslagverhouding voort.

Hiermee het ons die huidige standpunt van die NG Kerk rakende homoseksualiteit.

Die ASM het na aanleiding van die opdrag tot studie oor die status van selfdegeslagverhouding (3.2 van 2013 se besluit) die volgende lede as taakspan (voortaan TS) benoem: Andries Kritzinger (sameroeper), Elize Morkele, André van Niekerk en Riaan Venter. Laasgenoemde het verskoning gemaak en nie die opdrag aanvaar nie.

Die ASM het in sy riglyne aan die taakspan onder andere gevra: "n Openbare gesprek/konferensie waar die saak deursigtig bespreek word, te reël en belanghebbendes, ouers, gay-persone, terapeute, medici, predikante wat gay-gemeentes bedien, ens te betrek. Die etiek van gay-verhoudings moet ook hier aangespreek word."

2. DIE PROSES WAT GEVOLG IS

Die TS het besef dat die opdrag oor die status van selfdegeslagverhouding in die lig van die Skrif en Gereformeerde tradisie nie sonder meer duidelik is nie.

Dit het wel uit die bewoording van die AS se bogenoemde besluit in 2013 geblyk dat 'n omvattende eksegeties-teologiese studie nie verlang word nie aangesien daar (1) geoordeel is dat die besluite van 2007 "na deeglike eksegetiese en teologiese studie" geneem is (punt 3.1) en (2) dat die studie oor die status van selfdegeslagverhouding "in voortsetting" van 2007 se verslag gedoen moet word (punt 3.2).

Ons het as TS tussen juridiese³ en etiese status onderskei en op laasgenoemde gefokus. 'n Ondersoek na die etiese status van selfdegeslagverhouding is vir ons 'n vraag na die kerkordelike hantering van homoseksuele lidmate sowel as na die moontlikheidsvoorwaardes uit 'n Skriftuurlike en Gereformeerde perspektief van eties aanvaarde en gelukkige verbintnisse tussen mense van dieselfde geslag.

Vanweë hierdie aard van die opdrag is openbare gesprekke gereël wat in Stellenbosch, Bloemfontein en Pretoria plaasgevind het. Heelwat persone het by al drie sentra aan hierdie openhartige gesprekke deelgeneem.

Die TS het ook toestemming ontvang om deur *Die Kerkbode* 'n uitnodiging te rig dat belanghebbende persone en gemeentes skriftelike bydraes kon lewer gedagtig aan die fokus van die TS se opdrag naamlik 'n ondersoek na die etiese status van selfdegeslagverhouding. Heelwat skriftelike bydraes is ontvang.

Al die gespreksinhoud is versamel en die geskrewe kommentaar is nagegaan en word in bewaring gehou. Die omvangrykheid van al die meninge is sodanig dat dit nie in besonderhede in die verslag weergegee kan word nie. Talle kommentaar en menings is ook tot 'n groot mate 'n herhaling van die deeglike en omvattende standpunte wat in 2007 voor die AS gedien het.

² Let wel: dit beteken nie dat die selibaatvereiste van 2007 opgeskort is nie.

³ As TS is ons bedien met uiteenlopende kommentaar rakende die juridiese posisie van homoseksuele persone in werkkringe en rakende die Wet op Burgerlike Verbintnisse (Civil Unions Act (17 of 2006)). Ons besef dat daar nie net wetgewing is om die menswaardigheid van alle mense te respekteer en te beskerm nie (Grondwet Artikel 9.3 en 10), maar ook die reg op vryheid van gewete, godsdiens, denke, oortuiging en mening asook die reg op vryheid van assosiasie (Grondwet artikels 15 en 18). Hoewel ons kennis neem van hierdie wette, gaan ons nie ons etiese oordeelsvorming hiervan afhanklik maak nie.

Die TS wil graag vertel wat ons gehoor het. Ons kan dit uiteraard nie op objektiewe en onbetrokke wyse doen nie. Tog is ons oortuig dat ons kort samevatting van wat ons gehoor het die NG Kerk en die ekumene tans die beste kan dien. Ons kon ook nouliks anders as om na maande se gesprekke en refleksies kommentaar te lewer op wat ons eerstehands gehoor het ten einde 'n uitweg te help vind. Ons probeer om hierdie kommentaar sover moontlik te skei van wat ons gehoor het en plaas dit daarom in 'n raam. Ons verslag as *vertelling* wil graag help sodat die proses van afhanklikheid van die Gees, van onderskeiding van die Woord en van luister na mekaar steeds kan voortgaan.

3. TAAKSPAN SE BEVINDINGE

Die TS het na verskeie luister- en gespreksessies die volgende bevind:

3.1 DIE KERK IS IN 'N MORELE IMPASSE OOR SELFDEGESLAGVERHOUDINGE

Uit ons ontmoeting en gesprekke met lidmate van uiteenlopende oortuigings en ervaringe het ons opnuut beleef dat die kwessies oor selfdegeslagverhoudinge die NG Kerk – soos ook ander kerke – in 'n byna onhoudbare dilemma plaas:

*** Enersyds is daar die massale pyn van vooroordeel, veroordeling en verwerping van homoseksuele lidmate en hulle families.**

Ons as TS het toenemend bewus geword van die hartseer, pyn, wroeging en onsekerheid wat homoseksualiteit en die hantering daarvan in individue, families, vriendekringe en gemeentes meebring.

Die pyn van anderswees word alreeds op jong ouderdom ervaar. Aanvanklik is daar die diepe en eensame worsteling of jy jou ware menslikheid moet wegsteek deur met voorgee en maskers te leef en of jy dit moet waag om eerlik oor jouself te wees. Eerlikheid beteken egter dat jy waarskynlik 'n slagoffer van stereotipering, stigmatisering en veroordeling sal word; dat jy een van die basiese voorwaardes vir gelukkige menswees, naamlik aanvaarding en respek, sal ontbeer en voortdurende veroordeling en uitsluiting sal ervaar. Sommige ervaar dat die verwerping "selfs van Christene" kom, terwyl ander dit beleef as dit "veral van kerkmense" kom.

Die pyn van ouers en grootouers het ons ook diep getref. Sommige ly aan die pynlike verwerking van hulle eie afsku aan hulle kind/kleinkind wat aan "'n afskuwelike seksuele sonde" – volgens die algemene kerk- en kultuuropvattinge – skuldig sou wees. Daar is gesinne wat skeur aangesien ouers en ander gesinslede dikwels verskillend reageer. Sommige aanvaar en hou aan om onvoorwaardelik lief te wees vir hul homoseksuele gesinslid terwyl ander veroordeel en gedeeltelik of heeltemal onttrek. Almal ly, ook die wat as gesin by mekaar bly, want hulle vrees die vooroordeel van die samelewing. Ouers word ook dikwels gekonfronteer met die verlies aan drome wat hulle vir hul kinders gehad het wat veral die drome van huwelike en kleinkinders insluit. Baie ouers ervaar worsteling oor hul kinders se redding en aanneemlikheid voor God.

TS-kommentaar: Ons het as TS besef dat indien ons hierdie pyn ignoreer, daarvoor probeer swyg of versuim om iets daadwerklik tot heling te doen, dit ook 'n etiese keuse is wat ons maak met drastiese gevolge. Wanneer die kerk hierdie pyn nie duidelik genoeg raaksien om met begrip en fyn aanvoeling te kan optree nie, word ons homoseksuele lidmate, hulle families en vriende van hul geloofsgemeenskap en selfs van hul binding aan God vervreem. Die kerk werk dus mee om die pyn wat hulle ervaar verder te legitimeer in plaas daarvan om die Skriftuurlike eis na te kom wat vra dat ons die swaar pad van volle medelye saam sal stap.

*** Andersyds is daar predikante, lidmate en evangelikale groepe wat die hantering van die homoseksuele-kwessie as 'n toetsteen beskou. Vir hulle gaan dit of die NG Kerk en AS nog voor die Skrif as hoogste gesag buig of nie.**

Sou die kerkleiding nie volgens hierdie persone se Skrifbeskouing en -interpretasie optree nie, ontstaan die persepsie dat die NG Kerk willekeurig sou wees oor die opdragte en eise van die Bybel en onderdanig is aan die huidige tydsgees se relativisme en immorele seksuele gedrag.

Kerke se worsteling om die volle menswaardigheid van homoseksuele lidmate te erken, sou volgens wat ons by sommige gespreksgenote gehoor het, nie vanuit gehoorsaamheid aan Christus se liefdesboodskap

en die Skriftuurlike aanvaarding van alle mense se menswaardigheid gedoen word nie, maar sou gedoen word vanuit aanpassing en druk by Westerse samelewings waar homoseksuele verdraagsaamheid en selfdegeslagverbintenisse toenemend aanvaar word. Die hedendaagse aanvaarding (en bevordering van die aanvaarding) van selfdegeslagverhoudinge word in rolprente en TV-sepies, maar ook in referendums, wetgewing en hofuitsprake weerspieël en dit sou ons “breinspoel”.⁴

TS-kommentaar: Een van die persepsies wat ons met eenstemmigheid kan teëwerk, is die persepsie dat die NG Kerk immorele seksuele gedrag al hoe meer sou toelaat. Die AS behoort dalk dit weer duidelik te stel dat hierdie indrukke nie waar is nie en dat ons alle vorme van “goedkoop genade” (Bonhoeffer) teëstaan.

Die NG Kerk se verknorsing, waarvoor daar nie ’n maklike oplossing is nie, is volgens ons:
-Indien ons selfdegeslagverhoudinge aanvaar, sal dit vir talle lidmate en evangelikale groepe ’n bewys wees van ons ongehoorsaamheid aan, wat hulle beskou as, die direkte Skrifuitsprake teen homoseksualiteit.

-Indien ons egter hierdie lidmate en groepe rustig en tevrede in die kerk wil hou deur selfdegeslagverhoudinge af te keur, sal ons ontroou wees aan die Skrifboodskap van Christus oor die menswaardigheid van alle mense en die aanvaarding van alle mense en hul insluiting in God se genadeverbond.

Dit lyk nie of ons almal heeltemal tevrede kan stel nie. Dalk kan ons ruimte vir mekaar maak. Ons ervaar dat ons die afgelope jare gegroei het en mekaar waardiger verdra as voorheen. Daarom is dit noodsaaklik dat ons prinsipiële en selfkrities sal wees om, soos dit gereformeerdes betaam, ons deur die Woord en Gees te laat lei.

3.2 ONS GEREFORMEERDE HERMENEUTIEK WORD INKONSEKWENT TOEGEPAS

Ons het ongelukkig bevind dat ons juis oor hoe ons deur die Woord en Gees gelei word, van mekaar verskil.

Sommige van ons gespreksgenote betwyfel die voorstanders vir aanvaarding van selfdegeslagverhoudings se Skrifinterpretasie. Hierdie gespreksgenote staan hoofsaaklik by die interpretasie van Skrifgedeeltes soos in 2007 se uitvoerige *Bylaag 2 Homoseksualiteit* opgeneem is (AS 2007. Handeling p 164–231).

Ander gespreksgenote het die inkonsekwente wyse waarop die Skrif deur gelowiges geïnterpreteer word, beklemtoon. Voorbeelde van inkonsekwentheid in Skrifinterpretasie is die volgende:

* **Egskeiding.** Daar is volgens ons gespreksgenote duidelike Skrifuitsprake teen egskeding en ’n verbod om weer te trou. Dit is een van die Tien Geboie, dit word deur Jesus self volgens die Evangelies beklemtoon en daar is nie onduidelikheid oor wat “egskeding” vandag inhou of destyds beteken het nie.

Terwyl daar so ’n duidelike afkeer in bepaalde Bybelgedeeltes teen egskeding is – word die Bybelse egskedingsverbod volgens ons gespreksgenote vandag nie langer streng en beslis nie letterlik gevolg nie. Egskeiding word wel betreur, maar geskeides word volledig aanvaar. Hertrou word vandag vanselfsprekend toegelaat. Slegs by leraars is daar nog kerklike tugondersoeke.

Hierdie gespreksgenote is nie noodwendig teen hierdie toegeeflike praktyk gekant nie. Hulle meen ’n Skrifhantering is gevolg waardeur (1) na die deurlopende boodskap van vergifnis en genade geluister is; (2) ingesien is dat die aard van die huwelik vandag en die omstandighede drasties verskil van die onreg en ellende waarin geskeide vroue destyds beland het; en (3) besef word dat ’n wettiese verpligting teen egskeding en hertrou vandag juis onreg en ongelukkigheid – wat Jesus se optrede destyds juis wou verhoed – kan vererger.

---

⁴ Ons durf nie die tydsgees (of eerder tydsgeeste!) as ’n faktor in etiese oordeelsvorming ontken nie. Ons loop almal die gevaar om op sleeptou geneem te word – hetsy om sonder behoorlike onderskeiding by ’n mode of neiging in te val óf om sonder onderskeiding teen ’n mode of neiging gerig te wees. Ons herken maklik ’n tydsgees se invloed op die mense met wie ons verskil, maar sien moeilik raak dat onself deur ’n tydsgees of ideologie of wat ons dit ookal wil noem, beïnvloed word. Is die kerkgroepe wat haat en geweld in Afrika teen homoseksuele goedpraat nie onder invloed van ’n tydsgees in die evangelikale kringe nie? Mag die Here aan ons almal kritiese onderskeidingsvermoë gee.

“Waarom is ons nie konsekwent met die kwessies betreffende homoseksualiteit nie?” is in min of meer hierdie woorde aan ons gevra. Moet Skrifgedeeltes oor homoseksualiteit nie op dieselfde wyse hanteer te word met behoorlike inagneming van die sentrale boodskap van die Bybel en ’n deeglike oorweging van die lewensuitkyk en omstandighede van destyds teenoor die van vandag nie? Byvoorbeeld: ’n Manlike vyand is destyds ten diepste verneder en gestraf deur hom soos ’n vrou te verkrag. Hierdie afskuwelike praktyk tesame met die skreiende wyse waarop vroue geminag is, durf tog nie nou gebruik word om homoseksuele verhoudinge te beoordeel nie, is geredeneer.⁵

* **Vroue se status.** Daar is onverbloemde Bybelse uitsprake teen vroue in gemeentelike leiersposisies, oor vroue se ondergeskiktheid aan hulle mans, die verbod op die dra van “manlike” kleredrag en die verpligting tot die dra van hoofbeddekings in die erediens, is in gesprekke aangevoer.

Dink maar aan sterk Bybelse uitsprake wat destyds in die debat oor vroue in die amp gebruik is. Die ergste was waarskynlik 1 Timoteus 2 waar vroue se ondergeskiktheid met ’n dubbele bewys – uit die skeppingsorde en uit die heilsgeskiedenis van die sondeval – geregtig word: Vroue is tweede geskape en het boonop eerste in sonde geval!

’n Deeglike analise van die konteks van die gemeentelike- en kulturele omstandighede destyds, die besef van ons eie patriargale denkraamwerk en kultuur oor eeue, die oorwegende getuienis van die Bybel oor geregtigheid aan almal, die volle menswaardigheid van vroue asook die verrassende aard van die nuwe gemeenskap ‘in Christus’ het ons egter laat insien dat gelowige vroue volledig gelykwaardig is aan gelowige mans (bv volgens Gal 3: 26–28 is daar “in Christus” nie meer kulturele, ekonomiese of seksuele diskriminasie nie).

Hierteenoor word tekste waarin homoseksualiteit afgewys word, steeds op a-historiese wyse gehandhaaf sonder om die historiese afstand tussen teks en leser en die andersheid wat destyds gegeld het behoorlik in ag te neem. Dit vind volgens hierdie lidmate ook plaas sonder ’n kritiese bewussyn van ons eie denkraamwerke sonder die Nuwe Testamentiese eise om menswaardigheid aan almal te verleen en sonder inagneming van die totale andersheid van die herskepping deur die Gees en die alternatiewe aard van die nuwe eskatologiese gemeenskap in Christus.

TS-kommentaar: Ons het as TS besef dat ons as NG Kerk, om vroue se volle menswaardigheid konsekwent te aanvaar, ons inderdaad destyds deur ’n Gereformeerde Skrifgesag en Skrifhantering laat lei het (vir die NG Kerk se standpunt oor *Skrifgesag en Skrifgebruik* vergelyk AS 1986. Handeling p 592–594; *Skrifberoep in etiese sake* vergelyk AS 1990. Agenda p 124 en Notule p 562; *Gesag van die Skrif* vergelyk AS 2002. Agenda p 201–210, Notule p 548 en Besluiteregister p 622; *Skrifgebruik en Skrifgesag* vergelyk AS 2004. Agenda Deel II p 129, Inhoudelike notule p 372, Kronologiese notule p 324 en Besluiteregister p 434). Die AS behoort dit ernstig te oorweeg om 2007 se twee eksegetiese en teologiese verslae aan die hand van bogenoemde riglyne sowel as aan Leerstellige en Aktuele Sake se nuutste verslae oor *Verkenning vir die voorlegging van die huidige gesprek* en *Ons Christelike geloof en die wetenskap* te toets.

* **Verbod op ontmandes.** Daar is ’n duidelike verbod in Deuteronomium 23:1 dat ontmandes nooit deel van die gemeente van die Here (*Qahal Jahwe*) kan word nie, het ons gehoor.

Verrassend vind Filippus volgens Handeling 8 geen rede om te “verhinder” (*koluein*) dat die “ontmante” (*eunouchos* – hy word 5 keer so aangedui, waarskynlik om die erns van sy seksuele andersheid te beklemtoon) gedoop en ingelyf word in die “vreemde”, “nie-natuurlike”, nuwe eskatologiese geloofsgemeenskap van Jesus Christus. Die *eunug* glo immers in Jesus as Seun van God!

Hierteenoor word die seksuele andersheid van homoseksuele lidmate steeds beklemtoon, is van heteroseksuele lidmate wat pleit vir aanvaarding van selfdegeslagverhoudinge, gehoor. Hulle hele

⁵ Die TS het ervaar dat hierdie antieke praktyk en houding net te vreemd klink vir mense om begryp te kan word. Mense het klaarblyklik ’n soort romantiese gevoel oor Bybeltye en kan nie glo dat sulke gesindhede in Bybeltye bestaan het nie. Die oorgrote meerderheid van historiese navorsers en eksegete wat ons hieroor geraadpleeg het, is egter eens oor die bestaan van die verkragtingspraktyk en minagting van vroue.

mensheid word volgens hulle seksualiteit gedefinieer.⁶ Hulle word as gelowiges nie volle lewens of nie volle kerklike leierskap gegun nie.⁷

TS-kommentaar. Bogenoemde voorbeelde hou almal met seksualiteit en geslagtelikheid (*gender*) verband en is deur ons gespreksgenote beklemtoon. Daar is ook ander voorbeelde aan ons genoem (soos die verbod op lenings met rente, Sondaginrigting, skeppingbeskouinge en die kwessie van slawerny) waar Bybelgedeeltes nuut in die lig van ander Bybelgedeeltes en die sentrale bedoeling (skopus) van die Bybel verstaan is sonder dat daar 'n direkte inhoudelike wysiging van 'n Bybelgedeelte deur 'n ander Bybelgedeelte hoef te wees (vergelyk ander argumentasies hieroor in AS 2007. Agenda Bylaag 2 Homoseksualiteit, p 164–231). Daarmee saam is met die die leiding deur die Heilige Gees, die getuienis van gelowiges, die veranderde konteks, die duidelik-wordende genade in die openbaring van God en ook die bede dat ons liefde sal toeneem in begrip en fyn aanvoeling sodat ons na behore kan onderskei waarop dit werklik aankom (Filippense 1: 9,10), rekening gehou.

Ons durf nie een etiese kwessie volgens 'n ou resep van tekste aanmekaar te lys, oplos terwyl ons ander kwessies met versigtige hermeneutiese riglyne in 'n wye luisterproses hanteer nie. Ons opdrag vir hierdie verslag is nie om die eksegetiese ondersoek na die sogenaamde gay-tekste te herhaal of te hervat nie. Ons kon dit egter ook nie ignoreer nie. Ons gespreksgenote, met uiteenlopende standpunte, het soos ons graag in ons geloofstradisie doen, na hierdie tekste in hulle standpunte verwys.

Die artikels van dosente aan ons Teologiese Fakulteite hieroor is ook nagegaan en daar is 'n groot mate van konsensus. Hierdie teksgedeeltes stel 'n besondere leesuitdaging en vereis 'n interpretasieproses wat met die beste inligting tot ons beskiking rakende historiese en kulturele agtergrond, skrywers/redaksionele doelwitte en vertalingsproblematiek werk. Kortom gesê : Daar staan klaarblyklik nie wat ons met 'n eerste opslag en op die klank van die vertaalde woord "homoseksualiteit" af dink daar staan nie. Die kulturele omstandighede is net soveel anders as vandag dat ons vrae het oor wat die tekste se afwysings van seksuele geweld en -onreg vandag beteken. ⁸

Ons het ook gehoor dat lidmate verward is oor die kerk gereeld van mening verander. Daarby het ons ook verneem dat lidmate en selfs predikante 'n oorvereenvoudige verstaan van die Bybel en veral die historiese agtergrond en afstand het. Bv: "As die monogame huwelik deur God self in Genesis ingestel is, mag ons nie daaraan verander nie". Op navraag het dit geblyk dat daar nie begrip was van verskillende stadia waardeur huwelik in verskillende kulture en kontekste beweeg het nie.

TS-kommentaar. Dit is heeltemal te verstane dat die hermeneutiese problematiek en die daaruitvolgende etiese dilemmas mense met 'n gevoel van onsekerheid en selfs agterdog teenoor die 'uitleggemeenskap' kan laat; tradisionele opvattinge wat na eeue bevestigte word, het onrus tot gevolg, veral as hierdie

⁶ Die TS is oortuig dat dit ons as NG Kerk sal baat om in die Seisoen van Menswaardigheid diep voor God na te dink oor die rol wat ons as kerklike gemeenskap speel om mense te help om 'n gesonde identiteit te vorm. Die opstelle wat die gereformeerde teoloë J Wentzel van Huyssteen en Erik P Wiebe saamgestel het (*In Search of Self: Interdisciplinary Perspectives on Personhood*) is dalk 'n goeie vertrekpunt hiervoor. Nodeloos om te sê dat die verskraling van 'n persoon se identiteit tot haar/sy seksuele oriëntasie, wat boonop deur sommige as bedenklik of selfs as verwerplik beskou word, in die lig van interdissiplinêre bevindinge én 'n Christelike mensbeskouing ten sterkste afgekeur moet word. Die wye kerklike gebruik deur Bybeltekste uit Rigters oor heteroseksueles wat gruwelike verkragting pleeg aan te wend om homoseksuele persone en hulle soort seksualiteit te beoordeel, kan tog in God se naam nie toegelaat word nie.

⁷ 'n Uittreksel uit 'n toespraak van Rev Mary Gilbert (Lichfield) in die verband tydens 'n sinode van die Anglikaanse kerk in Brittanje is lesenswaardig. "For many years, lesbian and gay Christians have lived a sort of half-life within our Church. Over years of faithful Christian life and worship, they have been implicitly accepted by their local church, as long as no one mentions their sexuality. This has meant that, every time they go to church or engage in church activities, they have had to lock away a fundamental part of who they are. Is this abundant life?"

⁸ In Cas Wepener se boek *Kookpunt! Nadenke oor woede: 'n gelowige reaksie van 'n ontnugterende nasie* word grondig vanuit die Rigters se bedoeling en die historiese omstandighede destyds gewys hoe verhale ('rillers') soos Rigters 19 funksioneer om woede op te wek en ons help om van skreiende onreg, wreedheid en magsmisbruik bewus te raak, dit te benoem en te besweer. Dis 'n navolgingswaardige voorbeeld van hoe die Bybelteks met ons praat en ons nie die teks gebruik om eietydse verskynsels te vergeerdig nie.

opvatting saamhang met 'n wyse van lees van die Bybel en 'n opvatting rakende die gesag van die Skrif wat literalisties gebind word aan geïsoleerde teksplase.⁹

Daar moet konsekwentheid wees wanneer ons by hermeneutiese krisisse kom. 'n Hermeneutiese krisis is een waarin die 'vanselfsprekendheid' van 'n teks se vermeende betekenis skielik onder druk kom en 'n verstaansvraag daarvoor onontwykbaar word.

Hermeneutiek (of Verstaankunde) is veel meer as net die aanvaarding van 'n (Bybel)teks se gesag en 'n samevoeging van eksegetiese metodes en tegnieke. Hermeneutiek ondersoek, dieper as die vraag na metode en tegniek, verstaan as sodanig. Aspekte soos kontekstualiteit, historisiteit en die konkretisering daarvan in strukture van mag, politiek en kultureel, asook die verbergende funksie van ideologiese taalgebruik, word bedink in die vraag hoe die (makro)teks van die lewe en die "teksfragment" wat aangehoor word, met mekaar saamhang.

Ons het in ons gesprekke ongemak beleef oor die wyse waarop nie alleen Skrifuitleg gedoen word nie maar ook hoe Skrifgesag verstaan word. Die belydenis van die gesag van die Skrif moet selfkrities en versigtig hanteer word.¹⁰ Gesag mag in ons gereformeerde hermeneutiek nie 'n kortpad word om God se wil op die klank af in 'n aaneenryg van tekste te vind, terwyl belangrike aspekte in die interpretasieproses soos die lesersperspektief, die werkingsgeskiedenis van 'n teks, keuse vir seleksie van tekste, moralistiese doelwitte en selfs ook 'n keuse oor watter deel van 'n teks gesagsvol sou wees, buite rekening gelaat word nie.¹¹

Die gesag van die Skrif berus op God se gesag en nie primêr omdat ons as Kerk die Skrif as kanonies aanvaar het nie.¹² Gesag is die uitkoms van 'n voortdurende interpretasieproses wat lei tot geloofsverstaan waarin nuwe lewensmoontlikhede as uitnodiging en toesegging betroubaar en geloofwaardig meegedeel word. Gesag is binne geloofsverstaan dialogies en pneumaties van aard.

Gesagsherkenning en gesagserkenning leef immers in en vanuit die ontmoetingsgebeure (met God en die ander) wat geloof tot gevolg het. Daarom kan die gesag van die Skrif nie gebruik word om stellings te regverdig wat losgemaak is van konteks en ander getuienis ten einde regsinnigheid te demonstreer nie. 'n Christen behoort nie te sê: "Hierdie (Bybel)teks is gesagsvol en daarom is my afleidings ook gesagsvol nie" maar eerder: "Hierdie Woord het my diep in my hart getref, waarskynlik vra die Gees van my om...". Sonder "Woord" word ons subjektivisties en relativisties; sonder "Gees" word ons wetties en fundamentalisties. Skrifgesag moet konkreet en prakties uitmond in verdiepte verstaan, verrykte lewensontploffing en groter onderskeiding van wat liefde in bepaalde omstandighede beteken.

'n Hele paar predikante – dienend in gemeentes en ten minste drie emeriti – het aan ons genoem dat hulle nie kan begryp waarom ons kerk nie die andersheid van Christus, sy kruisliefde, sy verrassende aanvaarding van alle mense en die buitengewoonheid van die nuwe allesinsluitende gemeenskap in Christus sterker as beslissende norm gebruik nie.

⁹ Hierdie konflik van interpretasie is nie iets nuuts nie – dis so oud soos die kerk self. Die vraag hoe Christene die OT in die lig van die Paaservaring lees, het hulle in konflik met die Sinagoge gebring. Daar is soortgelyke "hermeneutiese situasies" uit ons eie verlede aan te merk: dink maar aan die onverkwiklike stryd teen die Skriftuurlike regverdiging van apartheid en ander voorbeelde vroeër genoem.

¹⁰ "Gesag volgens die Bybel, en derhalwe ook die gesag van die Bybel, is geensins die dwang van 'n tiran nie, maar die 'sagte geweld' van die Gees. Gods Gees oorrumpel nie maar oorreed... Die Heilige Gees skakel nie die menslike verstand uit nie, maar in. Die Gees maak ons nugter en leer ons om ons verstand verstandig te gebruik..." (AS 2002. Agenda. *Gesag van die Skrif*, p 201–210; Notule p 548).

¹¹ Dit blyk duidelik uit die gevalle waar die sogenaamde anti-gay tekste letterlik, op die woordklank af, uitgelê word, maar sonder om daarop aan te dring dat die betrokkenes doodgemaak word soos wat bv Levitikus duidelik beveel. Ons moes argumente aanhoor soos: "Hoekom kies 'n mens om aan die een deel van die teks gehoor te gee en die res te verontagsaam?"

¹² "Die AS verklaar dat hoewel God sy Gees aan die kerk gegee het om ons in die volle waarheid te lei (Joh 16:13), die gesag van die Skrif nie primêr rus op die blote feit dat die kerk dit as kanon aanvaar het nie. In die Skrif self word dit reeds duidelik dat die kerk as gevolg van ons sondigheid nog steeds blootgestel is aan dwaling. Daarom is die gesag van die Skrif in die eerste instansie geleë in die inhoud van die Gees se boodskap, naamlik God se genade in Christus (Joh 16:14). Hierdie boodskap het die kerk in die kanon gehoor as kritiese maatstaf vir die verkondiging waardeur ook tussen die geeste onderskei word" (AS 2002. Besluiteregister. *Gesag van die Skrif*, p 622).

TS-kommentaar: Sou die medelye, begrip, toename in liefde en die gawe van onderskeiding wat ten opsigte van egskedding, die status van vroue en die aanvaarding van die ontmande nie te make hê met 'n ou hermeneutiese reël dat ons uitleg altyd een van liefde moet wees nie? Die uitleg van die Skrif moet ooreenstem met die reël van geloof en liefde (Helvetiese Konfessies) en geen uitleg van die Woord mag ontvang word sonder die reël van liefde nie (Skotse Konfessie). Alreeds by Hillel en Augustinus vind ons dat alle eksegeese deur die beginsel van medelye (*principle of charity*) begelei moet word¹³.

Die vraag is wat die oorwig moet kry – die voordeel van die twyfel – wanneer Christene blootgestel is aan twee stelde menings wat volgens sommige se waarneming ewe veel sou weeg? Wat behoort swaarder te weeg as daar nie konsensus is oor waarteen Bybelgedeeltes hulle uitspreek nie.¹⁴ Kan dit wat die deurslag moet gee iets anders wees as dit waarvoor die Skrif herhaaldelik en sonder enige onduidelikheid voor pleit? Die opofferende liefde is die heel gewigtigste, die liefde volgens die voorbeeld van Christus (Efesiërs 5:1) ¹⁵.

'n Gesonde selfkritiese hermeneutiek, 'n hermeneutiek van suspisie (Paul Ricoeur), behoort al ons interpretasies te begelei en die voorlopigheid van ons besluitneming oor kwessies te beklemtoon. Nie alleen is so 'n hermeneutiek nodig vanuit respek vir die eie aard van die Bybel nie. Dit is ook nodig omdat ons nie sonder vooroordele die Skrif lees en die teenstellinge en paradokse in Bybelse uitsprake in die lig van die sentrale boodskap (of skopus) op objektiewe wyse kan toepas nie. Hieroor ons volgende bevinding.

3.3 NIE-TEOLOGIESE FAKTORE SE ROL

Ons het bevind dat daar klaarblyklik in die algemeen onder ons lidmate 'n gebrek aan insig is, of ten minste 'n genoegsame besef, dat ons eie ervaringe, gewoontes en denkpatriene ons interpretasie van die Skrif mede-bepalend of selfs beslissend bepaal. Dit geld na alle kante in die homoseksuele debat. Tussen die reëls van die geskrewe dokumente en binne sommige gesprekke het ons agtergekom dat die meerderheid van ons gespreksgenote – watter posisie hulle ookal inneem – nie sensitief is dat ons eie ervaring van en worsteling met seksualiteit; ons onvermoë om 'n ander se seksuele oriëntasie te begryp; ons weersin of onbegrip in 'n ander seksuele uitlewing en veral ook ons vrese dat ons kinders of kleinkinders tot 'n ander seksuele oriëntasie beïnvloed kan word, 'n belangrike, ja, selfs 'n deurslaggewende rol in ons oordeel oor selfdegeslagverhoudinge kan vervul nie.

TS-kommentaar: Uit eie ervaring het ons as TS besef hoe diep bevooroordeel ons self is teenoor mense wat anders is, en vanweë die diepliggende aard van seksualiteit waarskynlik nog meer teenoor mense wat seksueel anders is.

Ons moes pynlik (her)ontdek en erken God se opvattinge is nie noodwendig identies aan my seksuele opvattinge nie. God is die Gans Andere. God is ook groter as my natuurlik-gebore en kultureel-aangeleerde gevoelens van afkeur en afsku.

Hiermee wil ons nie beweer dat almal wat nie volle menswaardigheid aan homoseksueles gun, met afsku vir homo-erotiek gevul is nie. Ons praat oor onself. Maar sou net 'n gevoel dat homoseksualiteit nie natuurlik is nie en dat ons nie daarvoor geskape is nie, nie alreeds 'n belangrike faktor wees wat ons bevooroordeel maak nie?

Dit is algemeen bekend dat sulke nie-teologiese faktore dikwels die deurslag gee wanneer kerke verkondig: "So wil die Here!" Met die voordeel van terugskoue sien mens talle voorbeelde van hoe ons eie

¹³ Vergelyk oor hierdie Konfessies bv Dirkie Smit (*Goeie Genade - is dit dan genoeg?*, p 103–111). Karen Armstrong (*The Bible: The Biography*, p 122–125, 227–229) verwys na hierdie hermeneutiese beginsel soos dit byvoorbeeld by Augustinus gefunksioneer het: "People who quarrelled about scripture were full of pride; they 'know not Moses' meaning, but love their own. Not because it is true but because it is theirs. So 'let no one be filled with pride against his brother over what is written' Augustine begged his congregation, 'But let us love the Lord with all our heart, with all our soul, and with all our mind, and our neighbors as ourselves'".

¹⁴ Is die Bybelgedeeltes teen alle homoseksuele gedrag of teen destruktiewe seksuele gedrag?

¹⁵ Kyk voetnota 12 hierbo vir AS 2002 se beskouing oor wat as kritiese maatstaf dien in die onderskeiding van geeste.

belange en ons vrese ons vroeër die Bybel laat misbruik het.¹⁶ Ons behoort 'n bewustheid by alle lidmate te kweek dat ons steeds geneig is om die Bybel te laat buikspreek.

Ons diepe psigologiese vereenselwiging met en die neurologiese vaslegging van sake soos ons eie kultuur, gewoontes, geskiedenis, werklikheidsbeskouing, Skrifbeskouing, werkingsgeskiedenis van Bybeltekste en seksuele oriëntasie bepaal die “bril” waardeur ons na ander en sake kyk. Hierdie bril bepaal wat ons raaksien en “raakluister” en wat ons ignoreer. Ook wat ons keuse van Skrifgedeeltes, en -interpretasie en selfs die bepaling van wat skopus en periferie van die Skrif sou wees.¹⁷

Ons behoort nie alleen 'n verantwoordelike Skrifhantering te handhaaf nie maar ook 'n spiritualiteit te koester wat ons met groter sensitiwiteit vir en afhanklikheid van die Heilige Gees laat leef. Ons eie belange, begeertes en behoeftes het kragtens ons sondige natuur manipulerende krag om ons geloofsoortuigings, Bybelse gegewens en etiese waardes te oorskadu.

3.4 'N ONHOUBARE TEENSTRYDIGHEID IN AMPSBESKOUING

Ons is uit verskillende oorde daarop gewys – maar veral deur leraars en dosente – dat soos dit met konsensussoekende vergaderinge gebeur, daar teenstrydighede in ons 2007-beluitneming oor homoseksualiteit beland het¹⁸.

Daar is die besluit dat alle mense, ongeag hulle seksuele oriëntasie, ingesluit is in God se liefde en op grond van hulle doop en geloof as volledige lidmate van die kerk van Christus aanvaar word met onder andere toegang tot die ampte (vergelyk punt 3 AS-besluit 2007).

---

¹⁶ Kyk vir voorbeelde by 3.2 asook voetnota 9.

¹⁷ Die Kennissosiologie is 'n vakgebied wat die verband tussen 'n groep mense se standpunte en hulle belange ondersoek.

Die Suid Afrikaanse etikus wat waarskynlik die deeglikste navorsing oor die verhouding tussen belange en oortuigings gedoen het, is Klaus Nürnberger (byvoorbeeld *Power and Beliefs in South Africa*, 1988). Hy toon aan hoe mense se belange hulle diepste geloofsoortuigings op verskillende wyses manipuleer: (1) Die geloofsoortuigings word so geherinterpreteer dat dit die belange wat nagejaag word, insluit: bv militere mag sou nodig wees om die Christelike beskawing te behou terwyl geregtigheid en naasteliefde skynbaar onbelangrik sou wees; (2) Die eie-belange word so aangebied dat dit skynbaar aan die oortuigings voldoen: bv Marxisme voer aan dat diktatorskap (van 'n klein groep bevoorregtes) 'n noodsaaklike stap is op weg na 'n klaslose en vredevolle samelewing; (3) Die terrein van die belange sou buite die jurisdiksie van die normatiewe oortuigings val: bv Jesus se Bergrede met die opdrag tot naasteliefde is bedoel vir persoonlike moraliteit en nie vir landspolitiek.

Daar verskyn steeds nuwe studies oor verbandhoudende fasette waarvan die gewilde uitgawe van Daniel Kahneman se *Thinking, Fast and Slow* (2011) 'n goeie voorbeeld is. Kahneman, wat 'n sielkundige is, het die Nobelprys vir ekonomie ontvang omdat hy aangetoon het hoe mense moeilik loskom van ou vasgelegde en daarom “vinnige” denkpatrone.

In dié verband is dit ook belangrik om te besef dat tekste en hulle vertalings 'n langdurige werkingsgeskiedenis of uitlegtradisie het wat ons ingelegde denkpatrone oor 'n saak legitimeer en herhaaldelik versterk. Dat afgekeurde homoseksuele praktyke “sodomie” genoem is, bevestig hoe die Bybeltekste oor die verkragting by Sodom verstaan is selfs al sou al die ander Bybelse verwysings na Sodom se sonde die fokus op die onreg en nie op die seksuele verkeer tussen selfdegeslag persone laat val nie.

Dit is van belang om ook hier op te merk dat die moderne woord “homoseksualiteit” in die Afrikaanse Bybelvertalings as vertalingsekwivalent gebruik word van omskrywinge en frases wat grondliggend op iets anders gemik is as homoseksuele verhoudings soos ons dit vandag ken. Dis gewoon nie taalkundig korrek en moreel aanvaarbaar om 'n antieke tyd se perverse praktyk waar heteroseksuele manlike teenstanders verkrag ten einde hulle te verneder (tot die vlak van 'n vrou!) 'n homoseksuele praktyk te noem nie! Eksegete aan ons universiteite is eens hieroor.

¹⁸ Van die stemme oor die inkonsekwentheid en teologiese ontoereikendheid is in 'n onlangse studie deur MP van Loggerenberg (*The 2007 Dutch Reformed Synod Resolution: Impact on Gay Ministers*) ontleed en gedokumenteer. Hierin word aangetoon dat die sewe besluite van die AS 2007 in onderlinge spanning teenoor mekaar staan. Nodeloos om te sê dat die spanning wat daardeur opgewerp word, haas onoorbrugbaar is. Hierdie spanning word volgens ons as TS egter nie met die eerste oogopslag uit die stel besluite duidelik nie. Die besluite, wat saamgelees moet word, moet gedekonstrueer word in terme van versweë aannames en vooroordele wat in die dieptestruktuur van die besluitestel werksaam is.

Tegelyk is ook besluit dat slegs "... homoseksuele gelegitimeerdes wat 'n selibate lewensstyl beoefen tot die predikantsamp toegelaat word" (punt 7 van AS-besluit 2007).

Die vermoede is uitgespreek dat twee "bronkomplekse" (ander noem dit "twee denkbewegings", "twee basiese oortuiging", "twee stelle brille", "twee strome") die besluit van die AS 2007 grondliggend beïnvloed het: Watter terme ookal gebruik is, kom dit daarop neer dat daar gepoog word om twee denkbewegings – inklusiwiteit en eksklusiwiteit – onder een dak tuis te bring. Besluit 2007 verteenwoordig die poging om hierdie twee teenoorstaande bewegings by wyse van konsensus met mekaar te paar. Enersyds die gereformeerde-ekkesiologiese waardes as 'n ruimere verstaansraamwerk. Dit handel oor die wese van die kerk, die aard van die verlossing en die betekenis van die sakramente. Andersyds 'n engere tekstekompleks – die sogenaamde sewetal anti-gaytekse¹⁹.

Die genoemde ekkesiologiese grondwaardes is vir die NG Kerk die essensie – of soos ander dit geformuleer het: behoort vir die NG Kerk die essensie te wees. Daarom begin AS 2007 met 'n verwysing na die aard van die geloof en die betekenis van die doop. Dit is denke vanuit die heil, denke vanuit God se verrassende gawe aan ons. Vanuit hierdie gesigshoek sien mens die intensie van die Reformasie op sy helderste.

In die heilsmotief van inklusiwiteit geld: gedeelde menswaardigheid, die geskiedenis na God se beeld, die universele betekenis van die doop vir alle gelowiges, die deelhê aan die een liggaam van Christus. Die grondtoon van onvoorwaardelike aanvaarding en insluiting word egter dieprekend gerelativeer as die voorwaarde van selibaatskap ingevoer word. Hieruit blyk dit dat die aanvaarding, waarvan daar aanvanklik sprake is, voorwaardelik van aard is.

Die invoering van die selibaat as voorvereiste vir homoseksuele persone in die predikantsamp impliseer 'n dubbele ampsbegrip – een vir lidmate, ouderlinge en diakens, en een vir predikante.

Dit is in die ekumene nie orals noodwendig 'n probleem nie. Dit is egter 'n weerspreking van ons gereformeerde ampsbeskouiing waarin die ampte gelykwaardig is, het 'n jong vroue-teoloog en ander diepgaande betoog. Daar is 'n besef dat daar binne die Nuwe Testament alreeds verskillende kerkregerings- en ampstyle aan die ontwikkel was. Ook dat ander kerklike tradisies ander keuses gemaak en daarom hiërgies en ander beskouinge handhaaf. Ons is egter kinders van die Reformasie. As Gereformeerdes word ons gekenmerk deur gelykwaardigheid van die amp van die gelowige, diakon, ouderling en leraar.

TS-kommentaar: Ten spyte van ons gereformeerdes se gelykwaardigheid van die ampte word egter slegs van die leraar verwag om die belydenisskrifte te onderteken. Waarskynlik sou ons dit kan verduidelik omdat die leraar die opdrag tot lering het. Hoe regverdig ons dit egter binne 'n gereformeerde ampsbeskouiing dat gelowige en gedoopte homoseksuele lidmate toegang tot die ampte het, maar dat die homoseksuele gelegitimeerde die bykomende vereiste het om selibaat te bly? Hoe kan ons kerkregtelike praktyk dat die AS predikantsbevoegdheid slegs aan selibaatblywende studente verleen die teologiese beginsel van menswaardigheid en volledige lidmaatskap vervul?

3.5 'N ONHOUBARE TEENSTRYDIGHEID IN MENSBEKOUING

Ook op hierdie punt is die innerlike spanning en teenstrydighede van die 2007-besluit deur gespreksgenote en ook in geskrewe kommentaar na die oppervlak gebring.

In 2007 het ons die liefde van Christus as die enigste geldige grondhouding vir verhoudinge binne die geloofsgemeenskap aanvaar. Daarom aanvaar ons die menswaardigheid van alle mense (punt 2, AS-besluit 2007). Ook het ons – soos reeds na verwys – erken dat alle mense, ongeag hulle seksuele oriëntasie, ingesluit is in God se liefde (punt 3, AS-besluit 2007).

Hoewel dit nie uitdruklik in ons besluite gesê word nie, figureer die onderskeid tussen homoseksuele oriëntasie en homo-erotiek binne die verwysingskaders van AS 2007 met dien verstande dat

---

¹⁹ 'n Aantal artikels – ook van dosente aan ons Teologiese Fakulteite – wys dat hierdie tekste op die klank van die omstrede vertalingsekwivalent, 'homoseksualiteit', saamgelees en funksioneer as 'n regulatiewe matriks wat die ekkesiologiese waardes teenstaan. Eties gesproke hoort dit nie as "anti-gay"-tekste genoem te word nie omdat dit bevooroordeelde meebring.

eersgenoemde aanvaarbaar is en laasgenoemde nie. Beslis is dit nie aanvaarbaar vir predikante nie. Hierdie onderskeiding tussen seksuele oriëntasie en lewenspraxis word deur een groep lidmate ernstig bevraagteken maar deur 'n ander groep aangevoer.²⁰

Van veral 'n groep gelowige geesteswetenskaplikes het ons verneem dat die skeiding tussen seksuele oriëntasie en seksuele praktyk kragtens die integriteit van die menslike persoon kwalik haalbaar is. Die enigste rede hoekom hierdie onderskeid geïmpliseer word deur die selibaatprovisio, is omdat homoseksualiteit per se as oneties beskou word.

Ons het gehoor – beslis nie net van homoseksuele persone nie – dat die byvoeging tot die besluite rakende die vermyding van promoskuïteit deur hetero- en homoseksuele persone nie konsekwent toegepas kan word nie. Op die oog af is die uitspraak gelykluidend en dus inklusief van aard. Dit is inhoudelik egter nie die geval nie. Waar heteroseksueles die moontlikheid het om promiskuiteit te vermy deur toe te tree tot vaste verbintenisse, bestaan die opsie in terme van die besluit van die AS nie vir homoseksuele persone nie. Teenoor die skyn van inklusiwiteit versterk hierdie besluit die gewaarwording van uitgrensing en die gevoel van minderwaardigheid. Die “ekklesiologiese” waardes, hoeseer dit ookal beklemtoon word, word deur die verstaan van die “sewetal tekste” as afwysing van selfdegeslagverhoudinge en deur nie-teologiese faktore in 'n sekere sin buite spel geplaas. Die verskynsel van 'n sogenaamde “dubbele binding”²¹ versterk hierdie gewaarwording. Wie dus hieraan gehoor wil gee, moet kies vir 'n lewe van onverbonde alleenwees.

TS-kommentaar: In hierdie verband moet daarop gewys word dat die aangewesenheid op en selfoortygende uitreik na ander, deel is van die wesenskern van menswees. Die mens kom tot homself/haarself by en deur die ander. Dit is in die teenwoordigheid van en gemeenskap met die ander dat die mens tot selfkennis en -insig kom. Hierdie uitstaan-uit-sigself (*ekstasis*) is die grondvoorwaarde vir egte kommunikasie (*communion*) wat veel meer is as net die uitruil van informasie; dit is die moontlikheidsgrond vir selfmededeling op verbale, emotiewe, simboliese en daarom ook op “lyflike” wyses. In die gemeenskaplike viering van ons saambestaan, is intimiteit, fisiese aanraking en versorging konkretiserings van ons vreugde in die daarwees vir mekaar. Hierdie wesenstrek is nie net vir heteroseksuele mense beskore nie, maar vir alle mense, ook vir homoseksueles. Wie hierdie aangewesenheid op die ander vir homoseksuele mense ontsê, doen hulle menslikheid en menswaardigheid onreg aan. Juis binne die ruimte van die geloofsgemeenskap, waar hierdie onderlinge aangewesenheid op mekaar as gawe beleef en bely word (*koinonia*), behoort daar nie van hierdie onreg sprake te wees nie.²²

Ons het gewonder watter soort mensbeeld bring mee dat ons ander se oriëntasie aanvaar, maar nie aanvaar dat hulle dit mag uitleef nie?

Sou die beskouing onderliggend deur 'n bepaalde verstaan van die verhouding natuur-genade bepaal word? Die Rooms Katolieke wat selibaatskap as deel van hulle ampsbeskouing en –uitlewing handhaaf, het 'n ander teologiese beskouing oor die natuur en genade.²³ Hulle glo die genade verhef die natuur. Die

²⁰ In menige van die skriftelike voorleggings wat die TS ontvang het, word hierdie onderskeid steeds gemaak en verdedig. Seksuele oriëntasie is 'n gegewe waarmee jy in die wêreld kom. In die geval van jou eie homoseksuele oriëntasie, moet jy jou gelowig verset teen die verleiding dat dit omsit in (homo)seksuele praxis en wag op die heilsame ingrype van God. Sommige van die bydraers hou steeds vol dat homoseksualiteit 'n keuse is.

²¹ 'n “Dubble bind” is 'n toedrag van sake waarin 'n sekere handeling as gewens uitgewys word. Gelyktydig kom dieselfde handeling binne 'n ander konfigurasie ter sprake waarin die ongewens is. As jy reg is, is jy dus verkeerd. Dit kan geïllustreer word met die komiese kennisgewing wat soms in winkels aangebly word: “Ons is bereid om jou tjek te wissel as jy ouer as 85 is en vergesel word van jou groot-groot ouers”

²² Iets soortgelyks het plaasgevind met die teologiese regverdiging en kerklike praktyk wat Apartheid as normaal en nastrewenswaardig voorgelê het. Ons weet dus uit bitter ondervinding hoe moeilik dit is om onreg wat so naby ons gedy, raak te sien en as onreg te bely.

²³ Die selibaat as teologiese tema is inherent vreemd aan die Reformatoriese tradisie en is nêrens as ideaal gepropageer of as voorskrif oorweeg nie. “Celibacy as a requirement for ordination to the priesthood (in the Western Church) and to the episcopate (in East as well as in West) and declaring marriages of priests invalid (in both East and West) were important points of disagreement during the Protestant Reformation, with the Reformers arguing that these requirements were contrary to Biblical teaching in 1 Timothy 4:1-5, Hebrews 13:4 and 1 Corinthians 9:5, implied a degradation of marriage, and

natuur se negatiewe in die mens staan voorop en dit moet verbeter en opgehef word. Protestante glo egter die natuur word deur die genade veredel. Ons natuur is wesenlik goed gemaak maar dit word deur sonde beskadig en deur die genade geheel.

Of sou die Griekse dualisme tussen siel en liggaam – wat alreeds soveel skade in die kerk veral wat seksuele uitlewing betref, meegebring het – hier weer na vore tree? Sou hierdie dualisme die Bybelse goeie nuus oor die heelheid van die mens en die goedheid van die liggaam en die wonder van seksualiteit verduister? Hoe kan ander se “gees” – hulle seksuele oriëntasie – aanvaar word, maar nie hulle liggaamlike uitlewing daarvan nie?

Die aanvaarding van homoseksuele oriëntasie maar nie homoseksuele uitlewing nie sou na bewering ook aanduiding wees van die feit dat die NG Kerk steeds homoseksuele verhoudings as verwerplik voor God beskou.²⁴ Waarskynlik beskou talle lidmate homoseksualiteit steeds as ’n geestesafwyking van die een of ander aard. Heelwat van die kommentaar wat ontvang is, het homoseksualiteit inderdaad aan patologiese afwykings soos kleptomane en pedofilie gelyk gestel soos wat ’n mens dit in koerante se briewekolomme vind.

Dit kan ’n aanduiding wees dat die opvatting “Ons aanvaar die sondaars maar nie die sonde nie” steeds die heersende opvatting is. So ’n opvatting impliseer dat die “sondaar” ’n “afwyking” of “afskuwelike sonde” het en dat hulle genoeg dissipline moet hê om dit nie uit te leef nie. Hulle moet berading ontvang om dit af te leer of getrouer bid om “genesing” te ontvang.

Dit is rakende hierdie aspek wat ons as TS die kommentaar, menings en klagtes van pastorale begeleiers, pastorale sielkundiges en sielkundiges die hartseerste gevind het.

Hulle is moedeloos dat hulle kerk en mede-lidmate hulle woord dat kernhomoseksualiteit nie kan verander nie, klaarblyklik nie wil aanvaar nie.

Geïsoleerde, enkele gevalle van heroriëntasie na heteroseksuele gedrag word soms aan die groot klok gehang. Omdat dit in ons samelewing steeds spanningsvol en uiters onaangenaam is om homoseksueel te wees, wil sommige homoseksuele persone eerder hulle oriëntasie ontken, wegsteek of ontvlug. Sommige sou inderdaad slaag om deur kondisionering heteroseksuele gedrag of selibaatsgedrag te openbaar. Dit is egter nie wenslik om so te lewe nie. Trouens ons terapeute benadruk hoe gevaarlik dit is en verwys na die hoë selfdoodsyfer van homoseksuele persone.

Ons behoort eerder vanuit die Evangelie te help dat mense eerlik en opreg hulleself uitlewe. Dit kan immers minder onegtheid, pyn en selfvertwyfelings veroorsaak as die masker van voorgee laat val word en die kondisionering laat vaar word. “Is daar nie sprake van spirituele magismisbruik soos wat in sommige bedieninge van genesing gebeur nie?” wonder talle kerklik-betrokke terapeute wanneer sommige terapeute “regstelling” na heteroseksualiteit beloof en mense wat so graag aanvaarbaar wil wees, vra: “Glo God kan jou genees”.

Talle homoseksueles sal om van veroordeling vry te probeer kom, waarskynlik met ’n persoon van ’n ander geslag trou en selfs kinders kry, is aan ons verduidelik nadat ons gevra het hoe onderskei mens tussen berigte van herstel en die meerderheid terapeute se ontkenning van egte herstel. Wanneer die werklikheid nogmaals deurdring, skei waarskynlik die meeste. Saam met hulle worsteling oor homoseksualiteit is daar nou ook die verwyt oor ’n ander persoon wat gekul en vernederd voel, en wie se

---

were one reason for many abominations and for widespread sexual misconduct within the clergy at the time of the Reformation. The doctrinal view of the Reformers on this point was reflected in the marriages of Zwingli in 1522, Luther in 1525, and Calvin in 1539; in England, the married Thomas Cranmer was made Archbishop of Canterbury in 1533. Both of these actions, marriage after ordination to the priesthood and consecration of a married man as a bishop, went against the long-standing tradition of the Church in the East as well as in the West.” Hier moet egter bygevoeg word dat selibaat hier binne heteroseksuele konteks aan die orde kom.

²⁴In terms of deconstructing the Resolution, the first point of the Resolution is seen as insincere because gay people are only conditionally accepted in the DRC. Point seven is seen as overruling point one in the Resolution. If they do not remain single they are shunned from church life and experience their human dignity as harmed. This could be an indication that the DRC still views gay relationships as an abomination before God” (MP van Loggerenberg: *The 2007 Dutch Reformed Church Synod Resolution: Impact on Gay Ministers*, p 7).

beste lewensjare ‘vermors’ is. Ook verwyte en verdriet van ouers, vriende en veral die kinders wat gebore is.

TS-kommentaar: ’n Sterk vermoede en ongemak het tydens ons gesprekke by die TS ontstaan dat ons lidmate se mensbeskouing en veral seksuele beskouing ernstige leemtes openbaar. Na die Victoriaanse moraal se ontkenning en “jy praat nie daarvoor in ordentlike geselskap nie” en die skokervarings van die seksuele rewolusie se permissiewe moraal sukkel ons om ’n eietydse seksuele moraal vanuit ons geloofsbeskouing te vorm. ’n Behoorlike studie hieroor asook oor die verskillende vorme van huwelike in verskillende tye en kulture (ook Bybelse tye en kulture) is dringend nodig. Dit sal helderheid in begrip en in ons getuigenis hieroor kan bring.

Of seksualiteit deur oorerwing of omgewing, deur genetiese of ’n samespel van verskeie faktore en invloede bepaal of mede-bepaal word, is uiteindelik nie van deurslaggewende belang vir ons etiese optrede nie²⁵. Ook nie of daar in ons moderne /post-moderne samelewing meer sulke mense met selfdegeslag seksuele oriëntasie is en of dit net meer in lande met volle menseregte na vore tree nie – al sou dit wetenswaardig kan wees. Die werklikheid wat ons nie durf ontvug nie is dat daar talle sulke lidmate en hulle families orals in ons gemeentes is, dat ’n groot deel van die bevolking so is en dat hierdie situasie nie gaan verander nie. Van hierdie homoseksuele persone is uitgesproke Christene en vereenselwig hulle met die Christelike etos. Oor die etiese gehalte van sulke persone in selfdegeslagverhouding handel ons laaste 2 bevindinge.

3.6 GOEIE MORALITEITSTATUS VAN CHRISTENE IN SELFDEGESLAGVERHOUDINGE

Die TS het verskeie selfdegeslagpaartjies oor die land ontmoet. Ons was verbaas dat sommige ver gereis het om met ons te praat en is dankbaar vir die openhartigheid wat hulle getoon het. Talle van hulle het immers in die verlede pyn en verwerping ervaar deur heteroseksuele kerkmense, maar hulle het met ’n openheid teenoor ons gewaag. Daar is wel gemeentes oor die land waarin hierdie genote aanvaarding vind en geestelike groei beleef.

TS-kommentaar: Uit hierdie gesprekke het dit weereens duidelik geword dat alle homoseksuele persone nie oor dieselfde kam geskeer durf word nie. Die perverse homoseksuele optrede wat ons vooroordele voed en wat dan veralgemenend en onregverdig aan alle homoseksuele toegedig word, moet as oneties van die hand gewys word²⁶

Daar is gedrag van homoseksueles in die algemeen waarvan gelowige homoseksuele persone hulle openlik en verbaal distansieer. Hulle besef byvoorbeeld dat die mediadekking van gayparades mense kan ontstel en dat die gedrag, wat dikwels daarop uit is om te skok, ’n verdraaide of eensydige visuele beeld van homoseksualiteit skep.

²⁵ Ten tyde van die skrywe van hierdie verslag en dus na ons gesprekke het ’n belangwekkende verslag *Diversity in Human Sexuality* deur die Wetenskapsakademie van Suid-Afrika (ASSAF) verskyn. Dit is ’n samevattende verslag oor navorsingsartikels van oor die wêreld en gee mens ’n goeie prentjie wat verskeie dissiplines in die afgelope tyd bevind het. Onder die bevindinge is: (1) Aansienlike konsensus dat seksuele oriëntasie ingebore en onveranderlik vir die meeste mense is, dat homoseksualiteit nie ’n leefstylkeuse is nie en nie bepaal word deur die manier waarop ’n persoon grootgemaak is nie, ook nie deur groepsdruk of deur kontak met homoseksuele persone nie; (2) Dat seksuele oriëntasie waarskynlik in die eerste ses maande van ’n embryo bepaal word deur ’n verskeidenheid faktore waaronder die konsentrasie en invloed van sekere hormone, die immuunstelsel en genetiese faktore. Ten opsigte van laasgenoemde is ’n sterk verband gevind tussen ma’s se X-chromosoom en die van homoseksuele seuns. Epimerkers toon dat seksuele oriëntasie van geslag na geslag oorgedra word bv van ’n ma na ’n seun wat hom minder sensitief vir testosteroon sou maak; (3) Daar is geen bewyse dat homoseksuele persone verantwoordelik is vir seksuele mishandeling in Afrika of elders nie maar dat die oorgrote meerderheid van misbruikers heteroseksueel en ’n familielid is; (4) Daar is geen wetenskaplike bewys dat seksuele oriëntasie verander kan word nie. Trouens die gevare aan sulke pogings is so erg dat dit in konflik met mediese etiek is. Die kans is 8,4 keer groter dat ’n homoseksuele tiener, wat verwerping as gevolg van sy oriëntasie ervaar, selfdood sal pleeg.

Daar kan verwag word dat ook hierdie verslag deur bepaalde groepe gekritiseer en weerlê sal word aangesien seksualiteit omstrede is.

²⁶Veralgemening as meganisme om mense kwaadwillig uit die gemeenskap in die breë uit te hou, is welbekend. Sien MP van Loggerenberg se reeds genoemde studie.

In hulle gesprek met ons het homoseksuele persone erken dat daar heelwat promiskuiteit onder homoseksuele persone voorkom. Sommige redes hiervoor moet begryp word sonder om die daaruitvloeiende reaksie en gedrag enigsins goed te keur, byvoorbeeld dat die algemene kulturele afkeer aan homoseksuele paartjies wat verlief is, hande vashou en saans uitgaan 'n normale hofmakery en ontdekkingsfase met verskillende potensiële lewensmaats verhoed en losse sedes bevorder.

Die voortdurende vrees dat jou homoseksuele oriëntasie ontdek sal word, die onmoontlike keuse tussen lewe met 'n weggesteekte identiteit of lewe met verwerping, die seerkry van uitgesluit wees, veral deur ouers en ook die kerklike gemeenskap, die verskraling van jou menswees tot jou seksualiteit, en die voortdurende verlange na heteroseksuele familie en vriende se aanvaarding bring bykomende spanning in 'n mens self en daarom ook in verhoudinge mee. "Julle heteroseksueles se verhoudinge en huwelike werk dikwels nie uit nie", is aan ons verduidelik. "Hoeveel moeiliker is dit nie by ons as gevolg van al die teenkating en innerlike konflik nie? Dit word boonop vererger omdat ons nie 'n heilige verbintenis soos 'n huwelik het wat ons ondersteun en waarop ons kan terugval nie!"

TS-kommentaar: Te midde van 'n openhartigheid en eerlikheid oor selfdegeslagverhoudinge het ons eerstehands onder die oorgrote meerderheid Christen-gaypaartjies wat ons ontmoet het, ervaar dat hulle lewensvervullende, gelukkige en getroue verhoudings gebou het wat so sterk is dat dit vol humor is. Hulle voel so veilig bymekaar dat hulle graag met hulleself en hulle onbenydenswaardige posisie gekkeer. Dikwels is dit lag met tranes. Die verwerping deur betekenisvolle persone bly 'n seer wat met hulle saamloop al sou hulle 'n lewensmaat gevind het.

Ten einde die etiese status van (gelowige) homo-verhoudinge te 'peil', blyk die aangewese weg te wees om oor die etiek van tussenmenslike verhoudinge in die algemeen te praat en dan te vra of die feit dat die twee persone van dieselfde geslag is 'n hindernis is op die weg na die realisering van 'n etiese en gelukmakende verbintenis.

Rondom die vraag na dit wat mense se verhoudingslewe (Christelik) eties navolgenswaardig maak, was daar grootliks ooreenstemming. 'n Aantal "koördinate" in die verband kan kortliks gelys word: 'n verhouding is eties gelukkig wanneer daar sprake is van wedersydse respekvolle, selfskenkende liefde en trou, wat binne die raamwerk van permanensie en eksklusiwiteit, volwasse en verantwoordelik gerig is op die welsyn en lewensontploffing van die ander ten einde vierend, sorgend en vreugdevol saam in lewensgemeenskap²⁷ 'n lewensweg te deel .

Ons is getref dat hierdie paartjies se verhoudinge gebou is op geborgenheid. Dat hulle in hulle wêreld waar daar baie min plek is om jouself te wees 'n veilige hawe in mekaar vind. Dat hulle met "lewensmaats" bedoel wat hulle sê. "Lewensmaats" in die volle sin van die woord. Dat dit om duursame langtermynverhoudinge gaan en nie om selfsugtige bevrediging nie. Dit gaan om deernis én begrip, aanvaarding én warmte, omgee én bystand.

Die bewussyn van God se roeping om saam diensbaar te wees in die geloofsgemeenskap en 'n getuienis te lewer van respek vir God en mekaar is volgens ons waarneming 'n inherente deel van talle sulke verhoudinge.

Onder die paartjies was 'n hele paar dekade-lange vaste verhoudings wat groot lewenstorms oorkom het. Dit was opmerklik dat daar nie gefokus is op seksualiteit en beslis nie op erotiek nie. Ons het besef dat selfs ons as heteroseksuele persone wat simpatie met homoseksuele persone het steeds te veel vanuit 'n seksuele oogpunt na hierdie mense kyk. In ons gesprekke het dit by enkele mense selfs geklink of homoseksueles seksbehep is en dat selfdegeslagpersone 'n gevaar loop om by hulle te wees! Hopelik is dit 'n laaste hardnekkige oorblyfsel van die jarelange veroordeling dat hulle oriëntasie 'n patologiese afwyking soos pedofilie sou wees.

TS-kommentaar: Vir Christene is die geloofsperspektief deurslaggewend dat hierdie tussenmenslike verhoudinge ingebed, omraam en gedra sal word deur die groot liefdesgeheim tussen God en die mense. As gelowige egpare word ons in die huweliksformulier aangemoedig om hierdie belofteryke werklikheid toe te eien en met oorgawe 'daarbinne' te lewe.

²⁷Lewensgemeenskap sluit hier alles in, ook seksuele/liggaamlike intimiteit.

Ons gesprekke het ons opnuut by die oortuiging gebring dat seks tot die ruimte van 'n permanente eksklusiewe verhouding tussen twee mense hoort. Alle vorme van seks hierbuite is promiskue gedrag wat vanuit 'n Christelike waardestelsel baie sterk afgewys moet word.

3.7 DIE BEHOEFTE AAN 'N VASTE VERBINTENIS VOOR GOD WAT KERKLIK BEDIEN IS

TS-kommentaar: Met die *Civil Unions Act* (17 of 2006) (Wet op Burgelike Verbintnisse) wat op 30 November 2006 in Suid-Afrika in werking getree het, het dit vir mense van dieselfde geslag moontlik geword om 'n wetlike verbintenis soortgelyk aan die huwelik aan te gaan. Baie homoseksuele paartjies het sedertdien sulke verbintnisse aangegaan. Baie hiervan is Christene en sluit ook lidmate van die NG Kerk in wat ook hul gemeentes se seën op hul verbintnisse verlang en amptelik of nie-amptelik (dmv predikante wat hul verbintnisse geseën en/of in kerke laat voltrek het). Hierdie wetgewing het 'n verdere rede meegebring waarom die NG Kerk behoort te besin oor selfdegeslagverbintnisse in die lig van die Skrif en Gereformeerde tradisie.

Die kritiese vraag is of tussenmenslike verhoudinge wat omraam en gedra word deur die groot liefdesgeheim tussen God en mense net vir heteroseksuele mense 'n lewensmoontlikheid is en of dit ook van selfdegeslagverhoudinge waar kan wees?

Ons het gehoor dat die weë op hierdie vraag uiteen gaan:

Een "oorleweringstroom" binne die kerk gaan daarvan uit dat bogenoemde uitsluitlik die voorreg van heteroseksuele getroudes sou wees. Binne hierdie kringe word daar nie voorsien dat daar sprake van 'n huwelik of selfs net van 'n kerklike sluiting van 'n vaste verbintenis tussen lede van dieselfde geslag mag wees nie.

Die ander stroom in die kerklike lewe beklemtoon dat selfdegeslag Christenpaartjies graag getuies wil wees van Christus se bevryding en genesing. Ook van sy verlossing van selfsug en promiskuiteit en die gawe van 'n verhoudingslewe. Hulle kan dit moeilik doen as daar nie ruimte en aanvaarding deur mede-Christene is nie. 'n Verbintenis kan immers 'n kaggel vir geborgenheid en getrouheid wees en 'n fort teen die aanslag van promiskuiteit.

"Hoe kan ons as mense na ons toe kom en pleit dat hulle voor die Here trou aan mekaar wil beloop hulle wegstuur?" En: "Hoe durf ons promiskuiteit indirek bevorder deur nie vir die wat duidelik vir durende en waardevolle verhoudinge kies, tegemoet te kom nie?" is aan ons gevra.

Oor die wense van 'n vaste verbintenis wat kerklik bevestig is, was die paartjies dit eens. Nie alleen sou dit hulle volle menswaardigheid bekroon nie, maar dit sal ook as getuies teen immorele gedrag dien.

Sommige sou die verbintenis 'n "huwelik" wil noem sodat dit nie minderwaardig is teenoor heteroseksuele verbintnisse nie. Ander is tevrede dat die verbond tussen hulle as lewensmaats, of dit 'n "vaste verbintenis" of "selfdegeslag permanente verbintenis" of wat ook al genoem word, dit beslis 'n verbinding voor en ook met God moet wees. Daarom moet dit van kerklike aard wees en in 'n diens met Woordverkondiging en gebede plaasvind. "Asseblief nie 'n troue voor die magistraat nie, ons is Christene!" is die versugting.

Op hierdie punt het ons as TS 'n brief van die kerkraad van 'n plattelandse dorp ontvang. In die gemeente was daar 'n jong selfdegeslagpaar wat algemeen bekend en aanvaar is. Hulle is aktief betrokke by die gemeenskapslewe in die dorp en gemeente. Hulle wou graag hulle verhouding kerklik laat inseën met Woordverkondiging. Die kerkraad het dit eenparig goedgekeur. Die ringskommissie het daarvan te hore gekom en die optrede gekeer. Die paartjie is toe in 'n sekulêre seremonie juridies verbind. Die kerkraad het die saak weer na alle kante beredeneer, dit op insiggewende wyse verwoord en pleit by TS en AS vir duideliker riglyne hieroor.

Die TS het ook gehoor dat selfdegeslag ouers ook kinders grootmaak en dat gemeentes en kerkrade leiding in hierdie verband verlang. Ons meen dat dit nie binne die skopus van ons opdrag val nie, maar dit is 'n saak wat beslis aandag moet geniet.

TS-kommentaar: Die TS oordeel dat ons die besluite van 2004 en 2007 dat slegs die verbintenis van een man en een vrou as 'n huwelik beskou kan word, kan herbevestig. Die diskresie aan kerkrade om in die gees van Christelike liefde op te tree behoort ons ook uit te brei sodat kerkrade na gelang van plaaslike

omstandighede en die morele status van selfdegeslagverhoudinge vaste verbintenisse kerklik kan bevestig.

4. EKUMENE

Die vraagstuk rondom homoseksualiteit is nie net op die agenda van die NG Kerk nie, maar word vir die afgelope dertig, veertig jaar druk bespreek in kerklike gemeenskappe regoor die wêreld. Die verdelingslyn ten gunste van en teen homoseksuele verbintenisse en praktyke, loop soms deur geloofsgemeenskappe sodat baie studiekommissies en gespreksgroepe in verskillende kerke steeds daarmee besig is.

In Suider-Afrika is die gesprekke in meer as een denominasie aan die gang. Die VGKSA het in 2008 'n baie deeglike verslag met verreikende implikasies ter tafel geneem, maar nie een van die aanbevelings is goedgekeur nie. Die saak is verwys vir verdere studie en gesprek. Die saak is by hulle nog op die tafel.

Die NG Kerke en die RCA is beide gekant teen homoseksuele verbintenisse en beskou dit as sonde. Daar is geen aktiewe gesprek oor die aangeleentheid in hulle geledere aan die gang nie. Dieselfde is waar van die Gereformeerde Kerke in Suid Afrika.

In die Nederduitsch Hervormde Kerk is daar studie aan die gang wat bedoel is vir die Algemene Kerkvergadering. Hulle huidige standpunt en die van die NG Kerk stem ooreen. Die Metodiste en die Presbiteriane word gekenmerk deur onderlinge verdeling in vermelde verband.

Terwyl die Ortodokse, Tradisionele en Evangeliese Presbiteriane sterk gekant is teen die ordening van gay mense en selfdegeslagverbintenisse, het die Presbyterian Church (USA) onlangs besluit om homoseksuele persone sonder enige verhinderende op te neem in die gemeenskap van die gelowiges, dus sonder enige diskriminasie op grond van seksuele oriëntasie en lewenspraktyk.

Onder Charismatiese en Pentakostalistiese groepe word homoseksuele persone wel as lidmate aanvaar maar mag geen posisie wat met gemeentelike leierskap te doen het, beklee nie.

Homofobiese optrede (selfs wetgewing wat homoseksueles dreig met doodstraf) is aan die orde van die dag in Afrika. Die rol wat "evangelicals" uit Amerika in die verband as aanstigters van onrus en polarisasie in kerklike geledere speel, moet hier aangemerkt word.²⁸

Die CCAP Nkhoma oorweeg tans om met die Church of Scotland bande te verbreek as gevolg van laasgenoemde se aanvaarding van selfdegeslagverbintenisse. Ons sal maniere moet vind om as familie van kerke saam te leef te midde van sulke verskille.

TS-kommentaar: Ons wys u wat die kort verwysing na Ekumene betref net vriendelik daarop dat ons gevra is om vanuit die Gereformeerde tradisie na die status van selfdegeslagverhoudinge te kyk. Ten opsigte van amps-, mens- en seksualiteitsbeskouing het ons immers 'n eiesoortige Skrifbenadering (en getuienis!) wat nie deur alle kerke in die ekumene gevolg kan word nie.

5. TEN SLOTTE

Dit was vir ons as TS 'n moeilike opdrag wat ons geloofsverstaan uitgedaag het, misverstande en wanpersepsies meegebring het, ons afhanklikheid laat toeneem het en ons in kontak met mense gebring het wat ons lewens verryk het. Ons dank u daarvoor.

Dr Andries Kritzinger
Dr Elize Morkel
Dr André van Niekerk

²⁸ Sien in die verband die verduidelikings in die verslag *Diversity in Human Sexuality* deur die Wetenskapsakademie van Suid-Afrika (ASSAF).

B. BESKRYWINGSPUNTE, BESWAARSKRIFTE, GRAVAMENS

Notas:

1. Beskrywingspunte B.12 – B.14 is weens 'n administratiewe misverstand nie in die Agenda opgeneem nie.
2. Beskrywingspunt B.15 word ingedien ogv Reglement 3 pt 6.4.

B.12 RINGSONDERSOEKLIIGGAAM (REGLEMENT 18.1.4) (VRYSTAAT) (RING VAN WINBURG) (Deurgestuurd deur Moderamen Vrystaat) BESKRYWINGSPUNT

Die Algemene Sinode besluit om Reglement 18 van die Kerkorde van die NG Kerk 2013 so te wysig dat die ringskommissie die volmag het om 'n ringsondersoekliggaam aan te wys.

MOTIVERING

1. In die meeste gevalle moet 'n buitengewone sitting van die ring byeengeroep word net om 'n ringsondersoekliggaam aan te wys. In plattelandse ringe is dit onprakties en te duur om 'n ring bymekaar te kry net om dit te doen.
2. Dit is onprakties om 'n permanente ringsondersoekliggaam op die gewone ringsitting aan te wys aangesien dit eers duidelik is wie op die betrokke ringsondersoekliggaam kan dien nadat 'n spesifieke klagte of gerug ontvang is.
3. 'n Staande besluit van die ring om aan die ringskommissie volmag te gee om by die ontvangs van 'n klag of 'n gerug 'n ringsondersoekliggaam aan te wys, kan beter en meer algemeen ondervang word deur Reglement 18 dienoreenkomstig te wysig.

B.13 VBO-PUNTESTELSEL (VRYSTAAT) (RING VAN SMITHFIELD) (Deurgestuurd deur Moderamen Vrystaat) BESKRYWINGSPUNT

Die Algemene Sinode besluit dat die VBO-puntestelsel weggeneem word en eerder twee geleenthede per jaar te skep vir VBO-krediete.

MOTIVERING

Om 50 punte per jaar te verkry is baie moeilik vir plattelandse leraars wat "eenman-gemeentes" bedryf. Koste tov VBO-geleenthede vir plattelandse leraars is baie duur: koste sluit in brandstof teen AA tariewe, verblyf, kos, ens. Dus word VBO-geleenthede basies onmoontlik gemaak vir plattelandse leraars.

B.14 OPSTEL VAN 'N EIETDSE BELYDENISSKRIF (VRYSTAAT) (RING VAN BOSHOFF) (Deurgestuurd deur Moderamen Vrystaat) BESKRYWINGSPUNT

Die Algemene Sinode word dringend gevra vir die opstel van EEN EIETDSE BELYDENISSKRIF vir die NG Kerk waarin die Bybelse en geloofswaarhede van die Heidelbergse Kategismus, die Dordtse Leerreëls, die Nederlandse Geloofsbelydenis en die Belydenis van Belhar volledig in eietydse taal vervat is.

MOTIVERING

Nadat ons die streeksbyeenkomste wat deur die Moderamen in die Vrystaat gereël is, bygewoon het en kennis geneem het van die verskillende standpunte daar rondom, het ons duidelik tot die oortuiging gekom dat EEN EIETDSE BELYDENISSKRIF vir die NG Kerk en ook vir die NG Kerkfamilie dringend noodsaaklik is en wel om die volgende redes:

1. Die huidige 3 Formuliere van Eenheid, nl die Heidelbergse Kategismus, die Dordtse Leerreëls en die Nederlandse Geloofsbelydenis praat nie die eietydse geloofstaal van die tyd waarin ons vandag leef nie. Die inhoud is wel Bybels korrek, maar kan saamgevoeg word in 'n vorm en taal waarmee lidmate van vandag (veral jonger mense) hulleself kan vereenselwig.

2. Van verskeie kante al is daar ook kritiek van binne en buite die kerk op sekere formuleringe in die 3 Formuliere van Eenheid en ook die gebruik van sekere Skriftekste om sekere geloofstandpunte te bevestig. Met die hermeneutiese Skrifverstaan van vandag is daar 'n aantal teksverwysings wat onvanpas

is. Ds Jan Lubbe het ook kortliks daarna verwys tydens die gesprek oor die Belydenis van Belhar met die streeksbyeenkomste in Maart 2013.

3. Met die Belydenis van Belhar is daar tans soveel verdeeldheid in die NG Kerk oor of dit werklik as 'n vierde Belydenisskrif aanvaar kan word. Die moontlikheid van kerkskeuring wat ons tog ten alle koste wil vermy, is as gevolg van die Belydenis van Belhar nie uitgesluit nie. Die meeste lidmate en ampsdraers het vrede met die inhoud van die Belydenis van Belhar en sou hierdie getuienis graag in so 'n nuwe eietydse belydenis deel van ons belydenis en getuienis teenoor die wêreld wou sien, maar dan nie as 'n losstaande vierde belydenisskrif nie. Ook die blote gedagte wat al deur die Algemene Sinode geopper is, naamlik dat die Belydenis van Belhar 'n opsionele belydenisskrif kan word, hou nie stand nie. Hoe kan 'n belydenisskrif wat veronderstel is om kerngeloofswaarhede te bevat, opsioneel wees? Hoe kan sommige lidmate dit aanvaar en ander nie? Wat word dan van die eenheid van die kerk? Sou een nuwe eietydse belydenisskrif waarin al hierdie Bybelse en geloofswaarhede in eietydse taal vervat is, nie ook binne die breër NG Kerkfamilie groter eenheid bewerkstellig nie en ook na buite 'n eendragtige getuienis in ons land en die wêreld wees nie? Indien dit nie vir die VGKSA aanvaarbaar sou wees nie en hulle sou aandrang op die aanvaarding van die Belydenis van Belhar as belydenisskrif, sou 'n mens dan dadelik bedenkinge kon hê oor die suiwerheid van hulle motiewe.

4. So 'n Belydenisskrif sal van groot waarde wees by kategetiese onderrig.

B.15 SELIBAATVOORWAARDE (BESLUIT 7 VAN 2007) EN MENSWAARDIGHEID VAN HOMOSEKSUELE AFGESTUDEERDES (KURATORIUM STELENBOSCH) (Soos eenparig ondersteun deur die NG Kerk-dosenteraad) BESKRYWINGSPUNT

1. INLEIDING

Ons het kennis geneem van die besluite wat in die afgelope jare deur die NG Kerk se Algemene Sinode geneem is (2007, 2013) insake die kwessie van die status van homoseksuele lidmate binne die NG Kerk, asook oor verbintenisse tussen homoseksuele lidmate. Ons is dankbaar dat die NG Kerk volledig ruimte gemaak het vir homoseksuele lidmate in terme van lidmaatskap en met betrekking tot die ampte (Besluit 3 van 2007), en dat die status van homoseksuele lidmate – soos dié van heteroseksuele lidmate – binne die raamwerk van 'n Bybelse siening oor menswaardigheid gedefinieer word (Besluit 2 van 2007; Besluit 3.4 van 2013). Sommige van ons lede (vanuit die Kuratorium, maar ook vanuit die geledere van die NG Dosenteraad) het deur middel van mondelinge en skriftelike insette (onder andere deur Bybelwetenskaplike publikasies waarin die Bybeltekste wat normaalweg in die gesprek genoem word, ondersoek en uitgelê is) deelgeneem aan die prosesse en ondersoeke wat tot hierdie besluite gelei het.

Ons voel onself egter geroepe om deur hierdie beskrywingspunt standpunt in te neem teen teenstrydighede in die vorige besluite wat die diepste menswees van die studente wat ons oplei en toelaat, raak, en wat getuig van inkonsekwente hermeneutiese omgang met die Bybel. Ons doen dit vanuit die perspektief dat die Kuratorium (soos ook die NG Kerk-dosenteraad) ten nouste betrokke is by teologiese opleiding van voorgenome NG Kerk-predikante, en dat ons intens bewus is van die spannings wat tans heers in die uitvoering van die vorige besluite (deurdat gay persone in vaste verhoudings gelegitimeer kan word, maar nie georden kan word in 'n gemeente nie). Ons stel dus die beskrywingspunt aan die Sinode, veral omdat ons direk met teologiese opleiding en begeleiding, en die lewering van afgestudeerde predikante aan die NG Kerk te make het. Trouens, ons doen hierdie werk juis omdat die NG Kerk aan ons hierdie opdrag gegee het. Ons glo dus dat die Algemene Sinode van die NG Kerk ons voorstelle by die eersvolgende vergadering biddend sal oorweeg.

Ons is oortuig dat die NG Kerk sommige aspekte van die vorige besluite moet heroorweeg – nie slegs weens praktiese oorwegings soos toelating tot die bediening en ordening van afgestudeerdes in gemeentes nie – maar veral op grond van die feit dat die menswaardigheid van homoseksuele afgestudeerdes deur die stel van die selibaatvoorwaarde (Besluit 7 van 2007) in gedrang kom, en dat die geldende besluite nie Bybels-hermeneuties verantwoordbaar is nie.

Ons vertrou dat die Algemene Sinode binne die Seisoen vir Menswaardigheid en in 'n soeke na 'n verantwoordelike Bybelse hermeneutiek ons voorstelle gunstig sal aanhoor en biddend sal oorweeg.

2. AANBEVELINGS

2.1 Dat die addisionele voorwaarde van die selibaat (addisioneel tot die voorwaardes wat aan heteroseksuele afgestudeerdes gestel word) as kwalifikasie vir ordening en bediening in 'n

gemeentelike konteks, geskrap sal word en dat Besluit 7 van 2007 daarom gewysig word om soos volg te lees: “Die verlening van predikantsbevoegdheid is ’n funksie van die Algemene Sinode.”

2.2 Dat Besluit 4 van 2007 vervang word met die volgende bewoording: “Die NG Kerk gee amptelike erkenning aan die burgerlike verbintenis tussen homoseksuele pare wat ’n durende verhouding van liefde en trou aan mekaar wil bevestig, en dat hierdie verbintenis met die seën van die NG Kerk kan geskied.”

3. MOTIVERINGS (verwysend na bg voorstelle)

3.1 Op grond van ’n Bybelse siening van menswaardigheid vind ons dit onvanpas dat homoseksuele afgestudeerdes in teologie wat gelegitimeer word ’n onderneming van die selibaat moet gee alvorens hulle tot gemeentebediening toegelaat kan word. Nie net skep dit ’n onhoudbare praktiese spanning wanneer homoseksuele persone sonder verdere voorwaardes gelegitimeer kan word, maar dan nie georden kan word sonder die selibaatverbintenis nie, maar hierdie praktyk misken ook die menswaardigheid van homoseksuele persone deurdat dit addisionele voorwaardes aan hulle stel as aan heteroseksuele afgestudeerdes. Dit misken dus ook hul Godgegewe seksualiteit (soos erken in vorige besluite van die NG Kerk). Die stel van die selibaatsvoorwaarde berus voorts op twyfelagtige Bybelse hermeneutiek waar Bybelse gronde die legitimasië van gays in verhoudings toelaat, maar nie ordening in gemeentes nie. Binne die Gereformeerde Protestantse tradisie (anders as in die Rooms-Katolieke tradisie) is die Bybelse aanduidings rondom die selibaat (vir ampsdraers) oor eeue reeds kultureel geïnterpreteer, en word die selibaat nie aan bedienaars voorgeskryf nie. Dit val dus vreemd op dat dieselfde hermeneutiek nie ook gebruik word wanneer dit oor homoseksuele bedienaars handel nie.

3.2 Terwyl erkenning gegee word aan die seksuele oriëntasie van homoseksuele lidmate en die standpunt gehuldig word dat sulke lidmate nie van enige lidmaatskapvoorregte en van die ampte uitgesluit kan word nie, gee die NG Kerk deur die geldende besluit tans nie erkenning aan die feit dat gelowige homoseksuele lidmate – soos gelowige heteroseksuele lidmate – behoefte mag hê om ’n belofte van liefde en trou voor die Here te maak en hul verbintenis met die seën van die Here te laat bevestig nie. Dit staan dus in spanning met die erkenning van homoseksuele lidmate se seksuele oriëntasie en menswaardigheid. Ten diepste spruit die stel van die selibaatvoorwaarde vir homoseksuele bedienaars uit die NG Kerk se huidige verstaan van die huwelik as ’n verbintenis tussen een man en een vrou. Daar word onses insiens nie erkenning gegee aan die volgende feite nie: dat (i) die Bybel verskillende kultureel-bepaalde huweliksmodelle weerspieël (vgl bv die verskillende modelle wat in die OT en NT voorkom – verskille wat herlei kan word na die onderskeidelike sosio-kulturele agtergronde waarin hierdie geskrifte ontstaan het); en dat (ii) die Bybelse voorstellings oor die huwelik bepaal is deur ’n heteronormatiewe samelewing (wat nie daarom homoseksuele verbintenis per implikasie uitsluit nie).